

Hirdetmény

piacelemzés megindításáról az „A mesterséges intelligencia piaci versenyre és fogyasztókra gyakorolt hatásainak vizsgálata” tárgyában

1. A téma aktualitása

A mesterséges intelligencia (MI) egyre nagyobb mértékben befolyásolja életünk számos területét. Az MI egy gyorsan fejlődő technológiacsatlád, amely az ágazatok és a társadalmi tevékenységek teljes spektrumában gazdasági és társadalmi előnyök széles skálájához járulhat hozzá, egyben kockázatokat is rejt magában. Az MI alapú eszközök gyors fejlődésével, azok különféle platformokba és más digitális szolgáltatásokba való integrálásával egyre inkább a mindennapok részévé válik nemcsak a felhasználók és a vállalkozások, de idővel az államigazgatás számára is. Az előrejelzések javításával, a műveleteknek és az erőforrások elosztásának optimalizálásával, valamint az egyének és a szervezetek rendelkezésére álló digitális megoldások személyre szabásával az MI használata kulcsfontosságú versenyelőnyt biztosíthat a vállalkozások számára, társadalmi és környezeti szempontból kedvező eredményeket hozhat, például az egészségügy, a mezőgazdaság, az oktatás és képzés, az infrastruktúra, az energia, a közlekedés és a logisztika, a közszolgáltatások, a biztonság, az igazságszolgáltatás, az erőforrás- és energiahatékonyság, valamint az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás terén.

Az MI közelmúltbeli robbanásszerű elterjedése, a fejlesztők által sürgetett mihamarabbi piacra dobása, azonban nem várt problémákat okozhat.

1. Problémát jelenthet, hogy az MI egy ma még gyermekcipőben járó technológia, melynek kifejlesztése rendkívüli erőforrásokat igényel, amelyekkel kizárólag a legnagyobb technológiai vállalkozások rendelkeznek. Ezáltal az MI-hez való hozzáférés könnyen a vállalkozások egy szűk rétegének kiváltságává válhat, akik ezáltal korlátozhatják piacukon a versenyt.
2. Az MI kiszolgáltatott helyzetbe hozhatja a fogyasztókat azáltal, hogy új szintre emelheti a fogyasztók adatainak gyűjtését, felhasználását, valamint a sötét mintázatok és a személyre szabott reklámok/ajánlatok alkalmazását. Kiemelendő potenciális veszélye a ma leginkább elterjedt MI technológiának, a chatbotoknak, hogy a társalgási jellege miatt a fogyasztók számára nem mindig lehet egyértelmű, hogy a chatbot által adott válaszok kizárólag a releváns forrásokból összeszedett válaszokat vagy fizetett reklámokat is tartalmaznak-e.

Érzékelhető, hogy az MI napjaink digitális forradalmának központi eleme, és az egész világon kiemelt területként kezelik a különböző hatóságok, valamint a jogalkotók is. Több európai versenyhatóság is vizsgálta már az MI hatását a versenyre.

Az Európai Bizottság 2023. október végén jóváhagyólag támogatta a G7-országok vezetőinek megállapodását az MI nemzetközi irányadó elveiről, valamint a Hirosima-folyamat keretében a mesterséges intelligencia-fejlesztők önkéntes magatartási kódexéről. Ezek az alapelvek és az önkéntes magatartási kódex előírásai vélhetően kiegészítik majd nemzetközi szinten azokat a jogilag kötelező erejű szabályokat, amelyeket az uniós jogalkotók az MI-törvénytervezete keretében véglegesítenek.

Az Európai Bizottság mesterséges intelligenciáról szóló jogszabálytervezete, már 2021. április 21-én benyújtásra került az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz, melyet várhatóan a közeljövőben fognak elfogadni. 2023 decemberében megszületett a politikai konszenzus az Európai Parlament és a Tanács között a nemzetközösség mesterséges intelligenciák működését szabályozó rendeletéről, ezzel az EU elsőként szabályozhatja ezt az utóbbi egy-két évben a döntéshozókat, politikusokat, jogászokat és technológiai szakembereket egyaránt komoly kihívások elé állító területet.

2. A piacelemzés célja

A piacelemzés célja az MI technológia, annak hazai piaci szereplők közötti elterjedésének és a piaci versenyre, a fogyasztói magatartásra gyakorolt hatásainak jobb megismerése. Ez különösen is fontos, hiszen elképzelhető, hogy a jövőben egyre több versenyfelügyeleti eljárásban kerül elő az MI (jelenleg is van ilyen tárgyú eljárása a GVH-nak a Microsoft ellen¹). Emellett szintén látszik, hogy néhány versenyhatóság – a fentiekhez hasonló célokból – már végzett piacelemzéseket e területen.

3. A tervezett piacelemzés vizsgálati lépései

A GVH többféle vizsgálati lépést tervez a piacelemzés során. A téma megalapozása, az MI-vel érintett piacok feltérképezése érdekében első körben a hazai szakmai szervezetekkel, akadémiai szereplőkkel (pl. MILAB – Mesterséges Intelligencia Nemzeti Laboratórium) tervez konzultációkat. Ezek alapján, illetve ezeket követően alapvetően háromféle vizsgálati lépés van tervben.

Egyrészt, a nemzetközi gyakorlatok és tapasztalatok feltárása érdekében egy desk research típusú kutatásra is szükség lesz. Ennek során szükséges részletesen áttekinteni más versenyhatóságok munkáit, a hazai és uniós országok mesterséges intelligencia stratégiáját és az ebben a témában készített jelentéseket.

Másrészt, a korábbi piacelemzésekhez hasonlóan a hazai vállalati gyakorlatok feltárása érdekében külsős piackutató céget tervez megbízni a vizsgálat. Ennek során alapvetően mélyinterjúk kutatások keretében az MI hazai használatának mind a vállalkozások, mind a fogyasztók körében történő feltérképezésére, illetve az ezzel kapcsolatos lehetőségek, problémák, kihívások és a hazai implementációk felmérésére kerül sor, valamint fontos lenne megismerni a fogyasztói percepciót is az MI-vel kapcsolatban.

Harmadrészt, a GVH adatkérő kérdőívekkel tervezi megkeresni a nagy technológiai cégeket (pl. Google, Microsoft), illetve a jelenleg elérhető generatív MI modellek fejlesztőit (pl. OpenAI), hogy átfogó képet kapjon ezek működéséről, illetve fejlesztőinek véleményéről a versenyjogi és fogyasztóvédelmi implikációról.

4. Ütemezés

A piacelemzés tervezett ütemezését az alábbi táblázatban foglaltuk össze.

Feladat	Határidő
Piacelemzés megindítása	2024. január 4.
Konzultáció hazai szakmai szervezetekkel, egyetemekkel	2024. január-február

¹ <https://gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2023-as-sajtokozlomenyek/a-gvh-megvizsgalja-hogy-a-microsoft-mikent-tajekoztatja-a-fogyasztokat-uj-keresoszolgaltatasarol>

Desk research kutatás megvalósítása	2024. január-április
Piackutatás beszerzése és megvalósítása	2024. január-április
Adatkérő kérdőívek kiküldése	2024. február
Adatkérő kérdőívek beérkezése és feldolgozása	2024. április-május
Piacelemzési tanulmány közzététele	2024. július közepe

5. A piacelemzés jogszabályi háttere

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) 43/C. § rendelkezései értelmében a GVH törvényben meghatározott feladatai hatékonyabb és eredményesebb ellátása érdekében piacelemzést végezhet, amelynek keretében nyilvános információk, valamint önkéntes válaszadáson alapuló adatgyűjtés útján felméri és elemzi az egyes piacok működését, a piaci folyamatokat és a piaci trendek alakulását, illetve egyes piaci gyakorlatokat, továbbá ezeknek a versenyre és az üzletfelekre, így különösen a végső üzletfelekre gyakorolt hatásait.

A GVH honlapján nyilvánosságra hozza a piacelemzés megindításának tényét és azt, hogy a piacelemzés mely piacokra, illetve mely piaci gyakorlatokra vonatkozik, milyen kérdésekre terjed ki, továbbá a piacelemzés tervezett ütemezését.

A piacelemzés eredményeként a GVH a vizsgált kérdéseket, a piacelemzés során feltárt tényeket és megállapításokat, az esetlegesen szükségesnek mutatkozó további intézkedéseket, valamint az alkalmazott módszertant bemutató tanulmányt készít, amelyet honlapján közzétesz.

A Tpv. 43/F. § értelmében, ha a piacelemzés eredménye alapján olyan piaci zavar áll fenn, ami versenyfelügyeleti eljárás révén nem vagy nem teljes körűen orvosolható, a GVH a) erről tájékoztatja az Országgyűlés feladatkörrel rendelkező bizottságát, a feladat- és hatáskörrel rendelkező minisztert vagy hatóságot, b) ajánlást adhat ki, c) szükség esetén jogszabály megalkotását vagy módosítását kezdeményezheti.